

TÜRKMEN TARYHYNYŇ GYSGAJA KRONOLOGISI

TAÝÝARLAN:

ARNE GOLI

(AKMYRAT GÜRGENLI)

FEWRAL 2010

ÝANWAR	JANUARY
1 ýan 1875	Kümüşdepeli Türkmenleriň “Aşyr ada”-daky rus bazasyna hüjümi.
1 ýan 1915	Halk ýazyjy Gara Seyitliýewiň doglan günü. Ölümi 2 Maý 1971
1 ýan 1925	Aşgabatda mugallymlaryň 1-nji gurultayy açyldy.
1 ýan 1925	Türkmenistanda “Türkmen Döwlet Neşriyaty (TDN) döredildi.
1 ýan 1925	Türkiýede milady kalendara geçildi.
1 ýan 1932	Aşgabatda “Türkmen Döwlet Medisin” inistituty açyldy.
1 ýan 1965	Şahyr Ata Salyh 57 ýaşynda aradan çykdy. Dog.1908 Mary Şordepe.
2 ýan 1927	Eýran hökümetiň permay bilen Rejep ahun Seýýady türkmenleriniň baş kazysy boldy.
3 ýan1501	Şahyr we ýazyjy Alyşyr Nowaýy aradan çykdy. Öl. 9 few 1441 Herat
6 ýan 1909	Kino ussady Alty Garlyýewiň doglan günü. Ölümi 12.noý.1973
6 ýan 1978	<p>Türkmen mugallymlary Pählewi režimine garşy iş taşlaýş protestini geçirdiler, bütin halk köçe tolgunşarynda:</p> <p>“Okuw gerek hat gerek, Türkmençe mekdep gerek.</p> <p>Elden giden ýerleri, Gaýtaryp almak gerek”.</p> <p>“Ýa alarys, ýa öleris, ahryy hudmuhtar bolarys”</p> <p>“Ýer ekinçileňki, hasyl zähmetkeşiňki, derýa balykçyňky”</p> <p>diýen şygarlary öňe sürdiler.</p>
7 ýan 1933	<p>Türkmenlerden zor bilen alnan ekerançylyk ýerleri olaryň özlerine gaýtadan satmak barasyndaky karar Eýran mejlisinde tassyklaydy.</p> <p>Döredilen “Emlak” edarsynyň Kümmedäki başlygy servan Säffarynyň halkymyza zulum baryny edýär.</p> <p>Hazardan önyän işbiliň patenti (امتیازى) Däwellu diýen bir gelmişege berilýär.</p>
7 ýan 1963	Şaýy ahunlaryň garşy bolmagy bilen hökümet Eýranda “Eýalaty-Welaýaty” diýen teklibini mejliden yzyna alýar.
7 ýan 1963	Administratiw (edary) taýdan hem-de mejlis saýlawy wagtynda türkmenlere gysyş görkezmek üçin Kümüşdepe we Bendersa şäherleri pars otrumly Bendergeze-Kurdkuy şäherlerine, Akgala bolsa Gürgene tabyn edilýär.

9 ýan 1961	Mämedreza şanyň ýer reformasynyň 1-nji tapgyry amala aşyryldy. Türkmenşähra münlerçe zabylyly we buluç göçürliş getirildi.
12 ýan 1881	Gen. Skobeleviň baştutanlygynda rus harbylary Gökdepe galasyny partladý, 30 müňe golaý türkmen şehit boldy. Bu jenaýatda Bujnurt we Goçan häkimleri hem ruslara ýardam edipdir. Hatyra günü.
13 ýan 1937	Diktator Staliniň represiyasynda Türkmenistanyň ilkinji prezidenti Nedirbay Aýtakow atylyp öldürildi.
17 ýan 1992	Eýran bilen Türkmenistanyň arasynda Inçeburun (Gudur olum) diýen ýerden geçelge nokady açyldy.
18 ýan 1881	Rus goşuny Aşgabady basyp aldy.
18 ýan 1938	Türkmen döwlet drama teatrynda Bazar Amanowyň Mollanepesiň «Zöhre-Tahyr» dessany boýunça döreden sazly dramasyň primerasy bolýar.
18 ýan 1955	Ýazyjy Rehmet Seýidow aradan çykdy. Doglany 1910 Halaç
18 ýan 1958	SSSR-Owganystan arasynda Amyderýa we Tejen töwereginden başlap araçägi kesgitlemek barasyndaky ylalaşyga gol çekildi.
20 ýan 1956	Türkmenpstan Kompartiyasynyň XIII gurultaýy açyldy.
27 ýan 1924	Aşgabadyň merkezinde Lenin heýkeli oturdyldy.
27 ýan 1952	Eýran hökümeti ekerançylyk ýerlere reforma geçirjek diýip jar etdi, ondan maksat daýhanlardan basyp alnan ýerleri gaýtadan olaryň özlerine satmakdy. Şol esasyda ýerler 20 ýyl möhlet bilen 5, 10 hektarlara bölünip satlyp başlandy.
27 ýan	Holukast pidalarynyň ýatlama günü.
30 ýan 1923	Türkmenleriň gozgalňyny basyp ýatyrnak üçin Muhammet Huseýin sertip Gilan, Mazenderan we Astrabad goşun başlygyna bellendi.
31 ýan 1561	Beýik harby serkerde, şahyr hanlar hany “Baýram han türkmen” öldürüldi.
31 ýan 1925	Gyjakçy Ata Awlyýewiýiň doglan günü.
31 ýan 1960	Mukamçy sazanda Mylly Täçmyrat aradan çykdy. Dog. 1886
31 ýan 1945	Aşgabatda «SSSR» Ylymlar akademiýasynyň Türkmenistan filýalynyň “Izvestiya”sy diýen täze ylmy žurnal çykyp başlady. Žurnalyň birinji sanynda Baýmuhammet Garryýewiň «Gadym türkmen edebiýaty» diýen makalasy çap edildi.

FEWRAL	FEBRUARY
Fewral 2007	<p>Respublikan partiýasy we Watan Syýasy jemgyýet, merkezi bankyň ozalky başlygy Hudaýberdi Orazowy prezidentlige saýlawa kandidat hökmünde hödürlediler. Hic biri ykarar edilmedi.</p> <p>Agzybirlik Halk Hereketiniň lideri Nurberdi Nurmämmedowdan bir hepdeläp habar alynmady.</p>
2 few 1918	Türküstanyň Halk Kommissarlar şurasý, dini döwletden, mekdebi bolsa ybadathanadan aýyrmak barada perman çykardy
4 few 1948	Tähran uniwersitetinde, Mämedreza saha ok atyldy, bu işi amala aşyranlykda “Tudeh” partiýasy günälendi ençeme syýasy aktiwist yzarlandy, 20 sany türkmen Türkmenistana sygyndy.
5-7 few 1905	Gyzylarbatda işçiler arasynda syýasy tolgunýşyk möwç aldy.
6 few 1980	Kümmetgowuzda oba şuralaryň 10-njy gurultaýy geçirildi.
6 few 1980	Türkmensährada aktiw bir syýasy gurama bolan “Halk fedaýilary” özüniň döredilen ýyl dönümi mynasibetli Kümmetgowuzda demonstratsiýa geçirmegi planlaşdyrdy.
7 few 1925	Türkmenistan Respublikasynyň resmi edara edilip başlan günü.
7 few 1926	Aşgabatda “Türkmen film kino studiosy” açyldy.
7 few 1970	Halypa sazanda Pürli Sary aradan çykdy. Dog 1900
7 few 1980	Islami hökümetiň Kümmetdäki ýaragly güýçleri, “Fedaýilaryň” mitinginiň önüni aljakdygy bilen haýbat atdy.
7 few 1980	Oba şuralaryň liderleri Şirli Tumaç, Hekim Magtym, Hajytuwak Wahedi we Söýün Jürjäni Tahrandan gelen oba hojalyk wekilleri bilen duşuşykdan gaydyp gelişlerine (gije sagat 12-de) Kümmediň gaýraky köprüsiniň ýanynda ýaragly güýçleri tarapyndan ogurlandylar.
8 few 1980	Kümmediň ýaragly güýçleri mitinge gatnaşdy diýen bahana bilen türkmenleriň üstüne ok atdy. Kümmetgowuzyň 2-nji urşy.
8 few 1980	Ýaş ýigit Behruz Ahundy Kümmediň ortarasýnda duşmanlar tarapyndan linç edilip öldürildi. Hekim Şahnazy öýünde öldürildi.
9 few 1966	Abdyreuf Türkmen, Owganda “Peýam-e wyždan” diýen gazeti çykardy.
9 few 1979	Kümmet şäheriniň SAWAK, žandarma, goşun we serhet bölümi we käbir baý hem ruhany sumaklaryň plany esasynda türkmen obalardan

	adamlar ýygnaýyp, Patyşa režiminden arka çykmak maksady bilen şäheriň içinde ganly herekete baş goşuldylar.
9 few 1980	Birnäçe gün uzaga çeken söweşde Kümmet ilaty şäheri terk etmäge mejbur boldy. Bedelje obasy otlandy.
9 few 1441	Belli Türk şahyry Alişir Newaýý Heratda aradan çykdy.
10 few 1979	Ýaş şahyr Muhammed Berazende Gojuk K. Gabusda motorsikletden ýykylyp öldi.
11 few 2006	Türkmenistanda 6 kandidatyň bellemeginde prezidentlik saýlawy geçirildi. Gurbanguly Berdimuhammedow saýlandy.
11 few 1979	Eýranda Pählewi režimi agdaryldy.
11 few 2005	Bagşy Arazmyrat Arrehi Akgalada aradan çykdy. 22 bähmen 1384. Dog 1298 “Uly Aryk” obasy.
14-19 few 1925	Türkmenistan kommunistik partiýasynyň 1-nji gurultaýy.
14 few 1925	Eýran mejlisi Yrza hany başwezir diýip yglan etdi.
14 few	Walentina, söýgüliler günü.
15 few 1869	Owg. Türkmen şahyr A. Galyby aradan çykdy. Dog. 27 dek 1797
15 few 1921	Kümmet şäher häkiminiň orunbasary Mäti hanyň Ak-öyli obasyna hüjümünde top okundan 20 türkmeni ölýär.
15-24 few 1925	Türkmenistan şuralarynyň 1-nji gurultaýy geçirildi, onda TSSR-iň döredilişi hem onuň SSSR-iň hataryna girýändigini kararlaşdyrdy.
15 few 1979	“EýranTürkmenleriň Medeni we Syýsy Ojagy” şeýle-de “Oba şuralar guramasy” döredildi.
15 few 1979	Gelmişek baý-feodallaryň türkmenleriň alyp barýan adalatly hereketlerini togtatmak maksady bilen Kümmetgowuzyň suwd (dadgah) binasynyň önünde syýasy oturşyk geçirdileri, hökümet tarapyndan Ahunlar Omyd bilen Radniýa olardan arka çykdy.
18 few 1405	Emir Timuryň ölümi. Dog 1330 Türkmenistanda Ýawarçylyk günü.
18 few 1980	Tumaç, Magtym, Wahedi we Jürjaniň gynag astynda parçalanan jesetleri Bujnurd ýolunyň gyrasyndan tapyldy. Hökümetiň Kümmede iberen ýörite kazysy Halhaly, onlarça türkmeni atuha höküm etdi. Perwiz Iranpur, Nazdurdy Nuşin we Ýüsüp Garaja ogurlanyp terror edildi. Türkmenşährada Şehitler günü.

MART	MARCH
1 mart 1912	Mämedaly şa Gajar, ynkylabçy meşrute güýçleri tarapyndan tussag edilip, Eýrandan sürgün edildi.
1 mart 1917	Bagşy Nurberdi Gulowuň doglan günü. Öl. 1.may 1992
1 mart 1953	Almanyň Münhen şäherinde “Azat Ýewropa/ Azatlyk radio” stansiýasy işe başlady.
1 mart 1979	Eýran goşunynda gulluk edip ýören türkmen ofisserleri we esgerleri “milli goşun” döretmek barasynda bir bildiriş ýaýratdylar.
2 mart 1979	Türkmen ýazyjy-şahyrlary Kümmetgowzuň “Pişahengi” salonynda üýşüp halkyň isleglerini orta atdylar.
2 mart 1992	Türkmenistan Birleşen Milletler Guramasyna agza edilip alyndy.
3 mart 1964	Aşgabatda, respublikanyň aýallarynyň IV gurultaýy açyldy.
4 mart 1919	Türkmensähraly aksakgallary Osman ahundan arka çykyp, Kümmetde gurultaý geçirdiler.
4 mart 1919	Türkmenistanda bolşewikleriň garşysyna milli hökümet döredildi.
5 mart 1917	Aşgabatda burżwaz wagtlaýyn (Aklar) edary komitet döredildi.
6 mart 1980	Yslamy hökümetiň Türkmensährada alyp barýan terrorçylykly hereketine, hem içerden hem-de dünýäden protestler bildirildi.
7 mart 2006	Azatlyk Radiosynyň žurnalistleri Jumadurdy Öwezow we Meret Hümmetow tussag edildi.
7 mart 1979	Ýazyjy Beki Seýtakow aradan çykdy. Dog 1914
7 mart 1980	“Medeni we Syýasy Ojak” Eýran mejlis saýlawuny baykot etdi.
8 mart 1905	Gazanjykda işçileriniň iş taşlaýşy boldy.
8 mart 1908	Amerikaly aýal işçileriniň protest yörişi. Aýallaryň halkara günü.
8 mart 1925	Aşgabatda bütün Türkmenistan aýallarynyň 1-nji gurultaýy geçirildi.
8 mart 1930	Omçaly we Aryk obalarynda pars dilinde mekdep açyldy.
8 mart 1930	Kümüşdepede polis edarasy döredilýär.
8 mart 1930	Nusaýda arkeolog A. Marşçenko gazuw işine başlady.
10 mart 1979	Türkmenleriň tolgunşlaryna haýbat üçin hökümet Bendersa we Kümmet şäherleriniň üstünden harby uçar bilen manewer berdi.
10 mart 1979	Bendersa adyny, Bendertürkmenе üýtgetmek üçin aýaga galan halka ok atyldy, 19 çemesi türkmen ýaralandy.

12 mart 1855	Saragtyň ýanyndaky söweşde Hywa hany Mädemini ýeňlip, öldürildi.
12 mart 1917	Orsýetde Patyşalyk režimi agdaryldy.
12 mart 1959	TSSR ýazyjylarynyň 4-nji gurultýaýy açyldy. Onda III gurultýdan bäri edilen işler we nobatdaky neşirler barada TSSR Ýazyjylar soýuzynyň edari başlygy Gara Seýitliýew doklad bilen çykyş etdi.
13 mart 1979	“Tähran uniwersitetiniň” studentleri Yslamy hökümetiň türkmenlere garşy alyp barýan hereketini ýazgardylar.
15 mart 1894	Ýazyjy Berdi Kerbabaýewiň doglan günü. Ölümi 27 iyul 1974
15 mart 1994	Göreşen offisser, 1951-nji ýylda Türkmenistandan Türkmenistana sygnan Sapar Hatyby Aşgabatda aradan çykdy. Dog 1917
17 mart 1899	Türkmenistanda ölkäni öwreniş muzeý döredildi.
17 mart 1991	“ Agzybirlik ” halk hereketi, Türkmenistanyň SSSR-den aýrylyp özbaşyna milli bir döwlet bolmagyna öňe sürdi.
18 mart 1920	Aşgabatda halk wekilleriniň gurultýaýy açyldy.
18 mart 1953	Kümüşdepäniň ozalky harby häkimi Abdýlla han Tumaç (äzeri) mejlise wekil bolup gitdi.
18 mart 1953	Gürgene gelen Mämedreza şa 750 sany daýhana ýerleriň dokumentini gowşurdy.
21 mart	Bahar. Täze ýyl we Nowruz baýramy.
23 mart 1965	Ýazyjy Garaja Burunow aradan çykdy. Dog. 2 Awg 1898
23 mart 1909	Alym Ahmat (Ahundow) Gürgenliniň Kümüş-depede doglan günü. Wepaty. frontda 1943
23 mart 1979	“Medeni we Syýasy Ojak” Eýran hökümetiniň ara atan referandomyna gatnaşyp, gatnaşmasyzlygy maslahat etmek üçin halky 26-nji martda Kümmedniň merkezi parkyna çagyrylan bildirşini ýaýratdy.
24 mart 1965	Şaja Batyrowyň aradan çykan günü. Dog. 3 Okt 1908
24 mart 1394	Belli münjemi Ulug begiň doglan günü. Ölümi 1449
25 mart 1926	Türkmenistanda ilkinji dokma fabrik döredilýär.
25 mart 1979	Kümmedde A. Durdypur diýen bir türkmen ýigidi hökümetiň ýaragly güýçleri atyp öldürdi, başga bir türkmeni ýaralady. Bu waka türkmenleriň gozgalaňyna sebäp boldy.
26 mart-3 Apr 1927	Türkmenistan SSR-inde Sowetleriň II gurultýaýy bolup geçdi.

APREL	APRIL
Başky ýekşenbe	Türkmenistanda “Suw damjasy, altyn dänesi” baýramçylygy.
1 apr	Gülki güni.
1 apr 1941	SSSR Ylymlar Akademiýasynyň Türkmenistan bölümi açyldy.
2 apr 1931	Türkmen medeniýeti instituty dil, edebiýat, etnografik we çeper materiallary toplamk üçni Garrygala, Gyzyletrek, Esenguly, Şagadam raýonlaryna ekspedisiýa gurayar. Ekspedisiýa edebiýatçylardan başga-da dilçiler Poseluyewskiý, Aga Durdy ogy, etnograf P. Iwanow, sungaty öwreniji E. Kilen dagy gatnaşýarlar. Olar Magtymgula degişli gymmatly materiallary, şeýle hem Zeliliniň, Seydiniň, Şabendäniň ençeme eserlerini gola salýarlar.
3 apr 1927	Türkmenistan SSR-niň esasy kanuny kabul edildi.
3 apr 1934	Türkmenistan ýazyjylar soýuzsynyň Moskwaly ýazyjylary bilen bilelikdäki ýygnaýy geçirilýär. Onda TSSR ýazyjylar soýuzynyň başlygy O. Täçnazarow , Moskwa ýazyjylaryndan P. Skosyrow, we başgalar çykyş edýärler.
4 apr 1979	Bendertürkmeňde “ Birleşik ” adynda bir žurnal çap edilýär.
4 apr 1902	Türkmenistan hökümt başlygy Hywaly Babaýewiň doglan güni. Öl 30 Awg 1941
5 apr 1955	Araçägi berk kontrol etmek üçin SSSR-Eýran döwletleriniň wekilleri Goçanyň Deregez şäherinde duşuşdylar.
7 apr 1917	Türküstan general gubernatory ýatryldy.
7 apr 1927	Aşgabat şäheriniň Poltaratsk ady ýatryldy. Poltaratskiýň ady 17.01.1919-njy ýylda dakylpdy.
7 apr 1936	«Turkmenskaýa iskra» gazetiniň redaksiýasynda metbugat işgärleriniň Artýom Inanowič Weseliý bilen duşuşygy geçirilýär. A. I. Weseliý «Turkmenfilmiň» çagyrmagy boýunça «Derýa akymyny üýtgedýär» diýen senarnýanyň üstünde işlemek üçin Aşgabada gelýär.
10 apr 2006	Garaşsyz TKM-yň ilkinji daşary işler ministri Abdy Kulyýew Norwegiýada 71 ýaşynda aradan çykdy. Berdimuhammedow onuň jesediniň ýurda getirilmegine rugsat bermedi. Ol Arap Emirliklerinde SSSR-iň ilçisi bolupdy. Dog 1935

MAY	MAY
1 maý 1886	Amerikan işçileriniň uly gozgalaňy. Işçileriň halkara günü.
1 maý 1962	Garagum kanalynyň suwy Aşgabada geldi.
1 maý 1991	Hökümetiň ýaragly güýçleri (pasdarlar) Bendertürkmende bir ýigidiň toýuny dargatmak maksady bilen ok atdy, şonda Ylýas Nazgylýyçy diýen ýaşuly işçi ölüp, başga bir türkmen ýaralandy.
2 maý 1971	Şahyr Gara Seyitliýew aradan çykdy. Dog 1. ýanwar 1915
3 maý 1919	Zakaspi frontynyň Rewolýusiýon harby Sowetiniň Syýasy bölüminiň organy «Gornist» gazetiniň birniji sany çykdy. Bu gazet 1920-nji ýylyň ýanwar aýynyň ortalaryna çenli neşir edildi. Gazetiň ýörite edebiyat seksiyasy bolup, ol urşujylaryň, komandirleriň, Gyzyl Goşun bölümleriniň arasynda ýaş ýazyjylaryň, şahyrlaryň eserlerini toplamakda hem-de çapa taýarlamakda köp işler edipdir.
4 maý 1944	Halk ýazyjy, “Kitap” romanynyň awtory Nurmyrat Saryhanow aradan çykdy. Ol bu eserinde beýik Magtymgulynyň il arasyndaky sylagyny suratlandyrdy. Dog 1906
5 maý	Türkmenistanda metbugat günü.
7 maý	Türkmenistanda Radio we aragatnaşyk günü.
7 maý 1156	Soltan Sanjar 62 ýaşyda aradan çykdy. Dog 1086
7 maý 1948	Çöregiň gymmatlany üçin Bendersada-da protest mitingler başlandy.
7 maý 1957	Bagşy Magtymguly Garly aradan çykdy. Dog 1881
7 maý 1981	Balykçy Berdimurad Tumaç deňiz žandarmalary tarapyndan öldürildi.
8 maý 1945	Hiltlerçilik faşizmından halas bolnan gün.
8 maý 1934	Türkmenistan ýazyjylar soýuzynyň I gurultaýy açyldy. Onda TSSR ýazyjylar soýuzynyň başlyklygyna H. Çaryýew , ýazyjylaryň Bütinsoýuz I gurultaýyna delegat edilip, O. Täçnazarow , H. Çaryew , A. Kekilow , A. Nyýazow , K. Işanow , Ýa. Şamyradowa , R. Alyýew saýlandylar. Gurultaýda Çary Wellekow «Türkmen şura edebiyatyny ösdürmek ugrunda» diýen at bilen doklad çykyş etdi.
9 maý 1912	Ýazyjy Aman Kekilowyň doglan günü. Ölümü 1974.12.13
9 maý 1945	2-nji jahan urşy gutardy. Ýeňiş günü.

10 maý 1924	Eýran hökümeti ýaraglaryny tabşyrmak üçin türkmenlere ultimatom berdi.
10 maý 1984	Magtymguly Pyragynyň 250 ýyllyk dabarasyny bellemek üçin onuň mazary Akdokaýa üýşen türkmenlere Eýranyň ýaragly güýçleri gysyş görkezdi, sadaka-ziyafat bişirilmegini öňi alyndy.
12-18 maý 1925	Tähran hökümeti Ýunkers uçar bilen bomba ýagdyrdy, Kümüşdepe we Hojanepes 23 gezek bombalandy.
12 maý 1946	Äzerbýjanlylaryň erkinlik hereketlerine hemaýat beren türkmenler Kümmede uly miting geçirdiler, ýygnagy žandarma we goşun güýçleri pilomutlar bilen gabap, halka haýbat atdy. Mitingde Sapar Ensary halky agzybirlige çagyrdy.
12 maý 1962	Amyderýanyň suwy Aşgabada gelip ýetdi.
13 maý 1991	Türkmenistanly şahyr Akmyrat Şirowyň tragiki ölümi.
14 maý 1714	Hywa, rus goşunlaryny ýollamak hakynda Piýotr I senat mejlise buýruk berdi.
16 maý 1997	Teatr artisty Sona Muradowa aradan çykdy. Dog. 31 dek 19
17 maý 1938	Bagşylaryň ilkinji respublnkan slýoty/duşuşygy açylýar. Onda şahyrlar Ata Salyh, Durdy Gylyç dagy çykyp gepläpdirler.
18 maý 1991	Aşgabatda “Dünya Türkmenleriniň Gumanitar Birleşiginiň” 1-nji konfrensiýasy açyldy.
18 maý 1992	Garaşsyz Türkmenistanyň ilkinji esasy kanuny tassyklandy.
19 maý	Magtymguly Pyragynyň poeziýa baýramçylygy.
20 maý 1933	TSSR soýuzy ýazyjylaryň birinji gurultaýyna taýýarlyk işleri boýunça ençeme çäreleri ýola goýulýar. Guramaçylyk komitetleriň agzalary we aýry-aýry ýazyjylar, dürli oba, şäherlere gidip, raýon konsfersniýalaryny geçirdiler. 50 adamyň gatnaşmagynda Maryda ýazyjylaryň 1-nji raýon kopferensiýasy bolup geçdi. 10 adam respublikanyň ýazyjylarynyň I gurultaýyna delegat saýlandy.
20 maý 1924	Ýaşullary we tire başlyklary Hazaryň ýakasyndaky Omçaly obasynda hökümet bilen alnyp baryljak söweş barasynda geňes gurultaýyny geçirdiler. Onda hökümetiň beren oltimatomy ret edilip,

IÝUN	JUNE
1 iýun 1946	Birleşen Milletler Guramasy tarapyndan “Halkara çagalar günü” diýilip jar edildi.
4 iýun 1980	Türkmenährada Oba şuralarnyň 11-nji ýygnygy. Şehitler Kaka Bezmune, Amandurdy Serşad we Tumajypuryň 100-i Akdegiş obasynda dabara bilen bellendi.
5 iýun	Töwerek-daşy gurşap alan sredany, goramagyň halkara günü.
5 iýun 1992	Bagşy Hoja Şargy Kümüşdepede aradan çykýar. Dog 1299 ş
6 iýun 1926	Türkmen milli teatrynyň we dramaturgiýasynyň ösüşiniň taryhynda ilkinji gezek üç aýlyk drama kursy açylýar. Şol kursda okan Aman Gulmämadow, Bazar Amanow, G. Berdiýew, Alty Garlyýew dagy türkmen milli sungatynyň görnükli işgärleri bolup ýetişdiler. Üç aýlyk kursa Garaja Burunow, N. Burnaşew, A. Gowşudow ýolblşylyk edýärler.
12 iýun 1946	Kümüşdepeli Weljan ahun (Wafy) , Rahmatnežad , Rahman Rahmany (Rejep) N. Nejary , “Tudeh” partiýasynyň klubyndaky çykyşlarynda, Eýranda demokratik döwletiň gurulmagyny talap etdiler.
13 iýun 1946	Kümüşdepede “Ýeňiş” adynda teatry tomaşa etmäge baranlara polis ok atdy, eňçeme adam ýaralandy, mugallym Amanjan (Aba) Abaýy şehit boldy.
18 iýun 2006	Hukuk gorajýy aktivist, RFE/RL-ň žurnalisti Ogulsapar Myradowa şeýlede Annagurban Amangylyjow, Sapardurdy Hajýew tussag edildiler. 25-awgustda olara 6 ýyl iş kesildi.
18 iýun 1037	Belli alym Ibn Sina aradan çykdy. Dog 8 awg 980
18 iýun 1939	Türkmenistanda bedenterbiýe günü.
19 iýun 1035	Horasanda Seljuklar gaznewitler goşununy yeňdi.
20 iýun 1949	Aşgabadýň Merkezi medeniýet we seýil bagynyň tomusky teatrynda Türkmenistan SSR Ylymlar akademiýasynyň açylyşyna bagyşlanyp dabaraly mejlis bolýar.
20 iýun 1928	Jüneyit han 600 atlysy bilen Türkmenähra girýär we gen. Zahediniň esgerleri bilen çaknysýar, han soňra Owganystana gidýäri
21 iýun 1992	Ýeke kandidatlyk saýlawy esasynda S.Nyýazow Türkmenistanyň prezidenti boldy.
25 iýun 1997	Hazar deňziniň halkara ekologiýa günü diýlip jar edildi.

IÝUL

JULY

1 iýul 51	Türkmenistanda Ylymlar akademiýasy açyldy.
2 iýul 94	G. Atabaýewiň belli Heýkelini döreden Mommy Seýdmyradow aradan çykdy.
10/ 1882	Zakaspi bölümi, Zakaspy oblasti adyna öwrüldi.
10 /1926	Mämet ahun Gürgeni Eýran mejlisine wekil bolup gitdi.
11 iýul 1949	Türkmenlerden baslyp alnan ähli ekerançylyk ýeri Mämedreza şaha berilmek barasynda Eýran mejlisi karar kabul etdi.
12/ 1995	Aşgabat demonstratsiyasynyň dargadylmagy, tutha-tutlyk. Gara Çarşenbe.
14 iýul 1959	Yrak režimi, bu ýurtda ýaşaýan türkmenleriň garşysyna giň möçberde etnik ýok etme kompaniýasyny amala aşyrdy. Kerkuk faji-asy.
16 iýul 1909	Ahmadşa Gajaryň Tährandaky täç geýiş dabarasyna Durdy hanyň baştutanlygynda türkmen han-begleri gatnaşdy.
16 iýul 1979	Ilkinji gezek T.Sähranyň Ýolma salýan obasynda “orak baýramçylygy” şowhunly geçirildi. جشن گندم
16 iýul 1979	Hazar deňiz žandarmalary, türkemen balykçylarynyň Aşyr adada geçip duran ýygnagyna ýaragly çozdy.
17 iýul 1911	Patşalygy eýelemek maksady bilen Mämedalyşa ikinji gezek Orsýetden Hojanepese geldi.
19 iýul 1925	Kümüşdepeli Rejep ahun (Saýatly/Seýýady) söweşde köp gan döküşiligiň öňüni almak üçin hökümet wekilleri bilen ylalaşygy makullady.
19 iýul 1980	“Türkmensähra habarnamasy” gazetini neşrini Eýran režimi gadan etdi.
3-nji ýekşenbe	Türkmenistanda galla baýramy.
20 iýul 1979	“Ammar olum” daky” (ozalky “Şa mäzre-eh”) ekerançylyk firmasy yslamy hökümet tarapyndan baslyp alnyp, Gürgendäki goşunyň garamagyna berlip oňa “Mäzre-eh nemune-e arteş” ady berildi.
21 iýul 1942	Benderşanyň töwregindäki “Tikinjik” gümrükhanasy adamlara azar berýäni üçin türkmenleriň hüjümine uçrap, dargadyldy.
21 iýul 1942	Gürgen we Kümmet şäherleriň töwreginde ýer yrandy, öý-jaýlaryň üçden birisi ýykyldy.
22 iýul 1911	Türkmen han-begleriň ýardamy bilen Mämedalyşa gajar Astrabady öz kontrolyna geçirdi; onuň permanyna garşy bolan ençeme göreşjeň türkmen Hojanepesde dardan asyldy.

AWGUST	AUGUST
1-nci ýekşenbe	Türkmenistanda gawun baýramçylygy.
Awgustyň başynda	Merw (Mary) şäheriniň Rewolýusýn komitetiniň organy bolan “Naşa žizn” atly bolşewistik gazet çykarylyp başlandy. Gazetiň iň soňky sany 1920-nji ýylyň 18-nji ýanwaryna degişli.
1 awg 1975	Helsinkide “Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Guramasynyň” jemleýji aktyna gol çekildi.
2 awg 1898	Ýazyjy Garaja Burunowyň doglan güni. Öl. 23.mart. 1965
2 awg 1950	Edebiýatçy alym Ahmat Bekmyradowyň doglan güni. Öl. 13 awg 1990
2 Awg 1970	Güllidag, Garnawa we onuň töwereginde ýer yrandy, 32 oba weýran bolup, 175 adam öldi, 500 den gowragy ýaralandy.
4 awg 1922	Göreşeň Osmanly generaly Enwer paşany bolşewikler öldürdi.
6 awg 1753	Gökleň han-beglerinden ýardam sorap Ahmatşa Dürrany olara hat ýollady.
8 awg 980	Türk alymy Ibn-Sinanyň Ürgençde doglan güni. Öl. 18 iýun 1037
8 awg 1920	Aşgabatda Türkmenistan bolşewik partiýasynyň 1-nji gurultayy açyldy.
11 awg 1914	Ilkinji gezek Astrabad-Kümmet aralygynda ýeňil maşynlar gatnap başlady.
11 awg 1992	Türkmenistanyň döwlet serhet goşuny döredildi.
12 awg 1918	Bolşewiklere garşy ýykgyncylykly herekt üçin Britan interwentleri Mallesonyň baştutanlygynda Türkmenistana girdiler.
13 awg 1990	Alym Ahmat Bekmyradow aradan çykdy. Dog 2.awg 1950
16 iýul 1849	Kyýat hanyň göreşeň ogly, Ýagsymämet 38 ýaşynda Woronež türmesinde gynang astynda öldi.
16 awg 1953	Halk gozgalaňyna çydap bilmedik M. Rezaşa daşary ýurda gaçyp gitdi.
17 awg- 1 sep 1934	Moskwada sowet ýazyjylarynyň Bütinsoýuz I gurultapyý bolup geçdi. Sowet edebiýaty barada A. M. Gorkiý doklad etdi. Gurultayda türkmen delegatlaryndan O. Täçnazarow çykyş etdi. O. Toçnazarow we H. Çaryýew SSSR ýazyjylar soýuzynyň agzalygyna kabul edildiler.
18 awg 1977	Bagşy Sahy Jepbar aradan çykdy. Dog. 1905 Ýaňgala
19 awg 1945	Göreşeň offisserler şol sandan Abdyrahym Nedimi (türkmen) merkezi hökümetiň syýasatyna protest hökmünde Maşatdan ugrap, Marawadepäni ele geçirip, Kümmet şäherine gelyärler.

19-21 awg 1991	Kommunistleriň bir toparynyň M. Garboçowa garşy ýykgyňçylykly hereketi. SSSR-iň darmagy.
19 awg 1953	Amerikanyň “CIA” gullugy, Eýranda Dr. Musaddygyň hökümetini agdaryp, M. Rezaşa Pehlewini gaýtadan tagta çykardy.
19 awg 1959	Gürgen şäherinde türkmen dilinde gepleşik berýän radiostansiýa ýola goyuldy.
20 awg 1991	Türkmenistanyň syýasy aktiwistleri “Geňeş” ady bilen ýygnaşdylar, olar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Agzybirlik halk hereketi 2. Demokratik (ösüş) partiýasy 3. Studentleriň (Nazaryýet) hereketi 4. Marydaky halk hereketi 5. Balkandaky halk hereketi 6. Kommunistlerden aýrylanlar.
21 awg 1991	“Geňeş” özüniň birinji bildirşinde Türkmenistan döwlet başlyklarynyň işden çekilmegini talap etdi.
21 awg 1991	50-den gowrak Türkmenistanly intellegentleri, döwletiň alyp barýan syýasatyna protest hökmünde Magtymgulynyň ýadigärliginiň önünde açlyk otursygyny geçirdiler.
21 awg 1945	Ynkylabçy offisserler bilen hökümetiň ýaragly güýçleriniň arasynda Kümmede gazaply çaknaşyk bolýar, offiserler ýeňilýär, A.Nedimi Äzerbaýjanyň üsti bilen Orsýete geçýär. Dog. 8.11.1917. Öl. 5.06.1985 Iwanow şäheri.
22 awg 1977	Halk artisty, türkmen teatrynyň düýbünü tutujy Aman Gulmämedow ardan çykdy. Doglany 31.12.1908
22 awg 1991	Türkmenistan öz-ygtyýarly döwlet diýlip jar edildi.
25 awg 1941	Benderşanyň üsti bilen SSSR-iň (Şurewiniň) goşuny Kümmedgowza girdi.
25 awg 1941	Yrza şa Eýrandan gaçýar, Gyzył goşun Türkmensähra girýär. SSSR-iň diplomaty Gylyç Kulyýew Gürgende konsul bolup işläň wagtynda, “SSSR-e garşy” bolan bahanasy bilen Göki sopy, Annamyrat ahun, Oramuhammet Wepaýew dagy Türkmenistana ogurlanyp alnyp gidilýär.
25—30 awg 1954	Türkmenistan sowet ýazyjylaryny III gurultaýy bolup geçdi. Gurultaýda «Türkmen sowet edebiyatynyň ýagdaýy we wezipeleri hakynda» G. Gurbansähedow doklad edýär.

SENTÝABR

SEPTEMBER

1sen	Bütindünyä parahatçylyk günü.
1 sen 1927	Kümmet şäherinde “Gabus” adynda mekdep açyldy.
1 sen 1950	Aşgabatda M. Gorki adyndaky Türkmen Döwlet Uniwersiteti açyldy.
1 sen 1988	Şahyr Kerim Gurbennepesow aradan çykdy. Dog. 18 Okt 1929
1 sen 1997	Türkmenistanda döwlet energetika inistituty döredildi.
2-nji ýekşenbe	Türkmen bagşylarynyň günü.
3 sen1930	Aşgabadyň, Marynyň, Çärjewiň, Gyzylarbldyň we Baýramalynyň edebi guramalarynyň wekilleriniň gatnaşmaklarynda ýazyjylaryň ähli toparyny bir gurama birleşdirmek barada konferensiýa geçirildi. Ýazyjylaryň ähli türkmen üýşmegi (WTOP) guramaçylyk meselesine seretdi. Sekretariýatyň agzalygyna Amanow, Burunow, Kerbabaýew, Kekilow, Weselkow, Oblonskiý we Paller saýlanýar.
8 sen 1975	Kümmetgowuzdan Rahmanguly Seýdi we Gawşak (Alty) Jafarbaý Eýran mejlisine wekil bellendiler.
9 sen 1907	Eýranda ilkinji gezek parlament açyldy, tassyk edilen täze kanuna görä türkmenlere hem mejlisde öz wekillerini ihermäge hukuk berildi.
11 sen	Marynyň ýaş kommunistler soýuzynyň klubynda artistleriň hem-de höwesjeňleriň güýji bilen A.N. Ostrowskiniň «Zähmet nany» atly peýessasy sahnada goýulýar.
11 sen1911	Mämedaly şanyň atly topary Tähranyň golaýynda Weraminde ynkylabçy güýçler tarapyndan çym-pytrak edildi; onlarça türkmen ölüp, bir topary ýesir düşdi.
14 sen 2006	Türkmenistanly hukuk gorayjy aktivist Ogulsapar Myradowa 58 ýaşynda Aşgabat türmesinde näbelli ýagdaýda aradan çykdy.
16sen 1976	Artist Hojaw Annadurdyýew aradan çykdy. Dog. 1909
15sen 1920	Ýolbaşçylaryň maslahatynda G. Atabaýew we Nedirbaý Aýtakow , Etrek-Gürgen türkmenleriň erkinlik ugrundaky göreşine arka çykmaladygyny ara atdylar.
15sen 1940	TSSR Ýokary Sowetiniň mejlisler zalynda Türkmenistan sowet ýazyjylar soýuzynys II gurultaýy açyldy. Ýazyjylar soýulynyň ýolbaşçylygynyň hasabaty bilen K. Işanow doklad etdi.

17 sen1940	Keminäniň ýadigärligini ebedileşdirmek maksady bilep TSSR ýokary Sowetiniň Prezidiumy perman çykardy. Şonda Türkmengala raýonynyň obalarynyň birine, Marynyň oblast teatryna, Aşgabadyň «Wseobuç» köçesine Keminäniň ady dakylmaly edildi. Aşgabadyň pedagogik institutynda Kemine stipendiýasy döredilýär.
19 sen1941	Eýranda syýasy bendilere günägeçiş yglan edildi, olaryň arasynda “53-ler” adyny alan topardan Annagylyç Babaýy hem bolupdyr.
19 sen1941	“Eýranyň Tudeh partýasy” döredildi.
20 sen1941	Mejlisiň karary bilen gaçyp giden Yrza şanyň türkmen we başgalardan basyp alan ekerançylyk ýerler ogly Mämedreza şa berildi.
21 sen 1981	Halkara parahatçylyk güni yglan edildi.
26 sen1971	Owg. türkmen F. Fedaýynyň tagallasy bilen “Millet” gazeti çykaryldy.
29 sen1975	Şahyr Gurbannazar Ezizow 35 ýaşynda atylp öldürüldi. Dog 1940
30 sen1991	Türkmenistaniň Milli howpsuzlyk komiteti (KNB) döredildi.
Sen 1922	Ata Gowşudow «Zakaspi fronty» atly ilkinji peýessasyny ýazdy. Bu eseri Poltoraskidäki sowet partiýa mekdebiniň drama kružgynyň höwesjeňleri tarapyndan sahnada goýuldy. 1924-nji ýylda ýazyjynyň bu eseri Moskwa teatrlarynyň artistleriniň ýolbaşçylyk etmegi bilen sowet partiýa mekdebiniň drama kružogynyň çlenleri tarapyndan Moskwanyň oba hojalygy sergisinde oýnaldy.
Sen 1922	Daşkentde Türküstan KP MK-yň organy bolan « Türkmen ili » atly syýasy, ykdysady, ylmy we edebi žurnal çykyp başlandy. onuň neşri 1924-nji ýylda çenli dowam etdi. Žurnalyň 1922-nji ýylda çykan sanynda 15-nji oktýabrda Moskwada Sowet Gündogarynyň ýaşlarlaynyň gatnaşmagynda edebi agşamyň geçirilendigi habar berlipdir. Şonda türkmen ýaşlaryndan hem goşgy okap çykyş edenler bolundyr. Žurnalda Ata Myrat oglunyň «Türkmen gyzyna» we «Türkmen ogluna» atly goşgulary çap edilipdir.

OKTIÝABR

OCTOBER

1 okt 1926	Türkmenistanda ilkinji gezsk staşýunar rus drama teatrynyň (häzirki A. S. Puşkin adyndaky drama teatrynyň) açylyşy boldy.
3 okt 1908	Partiýa we döwlet işgäri Şaja Batyrowyň doglan günü. Öl. 24 mart 1965
4 okt 1925	Ýaşulularyň Kümüşdepedäki yýgnagynda, Nepes serdar Eýran hökümeti bilen ýaragly göreşiň dowam etmeginiň tarapyny tutýar.
5 okt 1925	Türkmenlere haýbat atmak üçin Eýran hökümeti Kümüşdepaniň, Hojanepesiň we Sallahyň üstünden Ýunkers uçar bilen maneyower berýär.
5 okt 1948	Aşgabatda gazaply ýer yrandy, 100 müňe golaý adam wepat boldy. Matam günü.
6-9 okt 1949	Türkmen dilçileriniň ilkinji gurultaýy.
6 okt 1963	Rahmatolla Fehimi (Türkmen), türkmenleriň adyndan Eýran mejlisine wekil bellendi.
6 okt 1988	Meşhur "Ykbal" romanyň awtory, 20 ýyl çemesi Sibrde sürgünlükde oturan ýazyjy Hydyr Derýaýew aradan çykýar. Dog. 1905
7 okt 1925	Eýran hökümetiniň hüjüminiň önüni almak üçin, Allaýar hanyň (A.Gurbanowyň) baştutanlygynda Kerim işan obasynda maslahat geçirildi.
8 okt 1885	Şahyr Molla Murtyň (Allaberdi Hojanýaz) doglan günü. Öl. 29.03.1930
8 okt 1925	Ýomut ýaşulularynyň we gozgalaňçylarynyň Bäsýusga obasyndaky maslahaty, onda ýaraglary saklap, söweşi dowam etdirmek ýa-da boýun bolmak barasynda geňeş edildi.
8 okt 1943	Göreşjeň şahyr Şaly Kekilow frontda wepat boldy. Doglany 1906
9 okt 1716	Rus generaly Çerkaski Hazaryň ýakasy Düýpgaraganda-da harby gala gurdurdy.
9 okt 1925	Türkmenleriň gozgalaňyny basyp ýatyrmak üçin general Zahediniň baştutanlygynda, Eýran hökümetiniň modern ýaragly 4 uly harby topary türkmen topragyna ýollandy.
10 okt 1925	Hökümet goşuny Kümüşdepani basyp aldy.
11 okt 1881	Türkiýe jemhuriýetiniň düýbünü tutan Kemal Ata-türküň doglan günü. Öl. 1938.11.10
14 okt 1965	Alym we döwlet işgäri Şaja Batyrow aradan çykdy. Dog. 1908
18 okt 1900	Sazanda Pürli Sarynyň doglan günü. Öl. 7.2.1971

NOÝABR	NOVEMBER
1noý 1993	Türkmenistanyň milli puly Manat dolanşyga girizildi.
1 noý 1925	Hökümetiň Türkmentsähra iberen goşuny sährany gana çäýkandan soň Kümmet şäherine girdi.
1noý 1916	Rus generaly Madritow Akgalany we Kümmetgowuzy gana çäýkady.
2 noý 1926	Türkmen döwlet teatrynyň sahnasynda “Zöhre-Tahyr” dessanyň esasyndaky peýesse türkmen dilinde görkezildi.
2-8 noý 1925	Türkmenleriň ilkinji bosgunlar topary Baýat hajynyň üsti bilen Türkmenistana girýär, Osman ahun bilen Allayaý han serhetçiler tarapyndan tussag edilýär.
3 noý 1932	<p>Ilkinji gezek Kümmet we Kümüşdepede şäher şurasyna saýlawy geçirildi,</p> <p>Kümmetgowuzda:</p> <p>Mollatagy, M. Oskuyy, Mämi Halymy, M. Alyguly, Mürze Akatabaý, Durdygulyç Amanynejad,</p> <p>Kümüşdepede: Agatagy Mämiýany, Gowşut han (Abdyllazade), Durdymäd Jafary, Geldi Röwşeni, Taýly Saryhany, M. Seyitmuhammedi saýlanýar.</p>
4 noý 1979	Türkmentsähra “Oba şuralarynyň” 8-nji ýygnaýy geçirildi.
5 noý 1924	Türkmenistanda ynkylaby komitetler döredildi.
6 noý 1941	Aşgabatda häzirk Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet opora we balet teatrynyň açylyşy boldy. Şol gün tomaşaçylara “Zöhre-Tahyr” operasy görkezilipdir.
7 noý 1924	«Turkmenskaýa iskra» gazetini ilkinji sany çykaryldy.
7 noý 1926	B. Kerbabaýew tarapyndan Magtymguly Pyragynyň saýlanan eserler ýygyndysy çapa taýýarlanyp, neşir edidi.
7 noý 1917	Bolşewistik ynkylaby bütin Orsýetde ýeňiş gazandy.
7 noý 1945	Türkmen intellegentleri “Türkmenleriň bu toprakda ýaşamaga haklary ýokmy?” diýen ýüzlenmesini ýaýradyp, onda Eýran hökümetiniň türkmenlere garşy alyp barýan syýasatyna nägilelik bildirilip, 5 sany türkmen mugallymyň sürgün edilşine garşylyk görkezilýär.
10 noý 1938	Türkiýe jemhuriýetiniň düýbünü tutan Atatürk aradan çykdy.
15 noý 1910	Annajan-ahun Ýaraly türkmenleriň ilkinji wekili hökmünde Eýran mejlisine girdi.

15 noý 1946	Gürgen şäherinde SSSR'ň konsuly bolup işlän Gylyç Kulyýew , bagşylar Sahy Jepbary , Nabat Nurmuhammetowany dagy getrip, Türkmenşähriň dürli şäherlerinde konsert berdirýär.
Noý 17	Halkara Studentler günü.
17 noý 1940	Bagşy Oraz Salyr aradan çykdy. Dog. 1876
15 noý 1953	Ýazyjy Ata Gowşudow aradan çykdy. Doglany 1903
19 noý 1929	Prof. Öde Abdyllyýewiň doglan günü. Öl. 1987
Soňky ýekşenbe	Türkmenistanda Hasyl bayramçylygy
21 noý 1926	Türkmen klassyk şahyrlary Seýdiniň, Zeliliniň goşgular ýygyndysy neşir edilýär.
22 noý 1977	Türkmenşähriň edermen adam Dr. Ahmad garadagly aradan çykdy. Mazary Kümmede. Dog. 1908 Esenguly
23 noý 1915	Ýazyjy Towşan Esenowanyň doglan günü.
25 noý 2002	S. Nyýzownyň janyna kast etmäge synaşygyň bolandygy habar berildi. Köpçülikleýin tutha-tutlyklar.
28 noý 1960	Aşgabatda Magtymguly Pyragynyň doglan gününüň 225 ýyllygyna bagyşlanyp, Türkmenistan Ylymlar akademiýasynyň ýubileý sessiýasy geçirilýär.
25 noý 1967	Türkmenleriň adyndan 7-8 gezek Eýran mejlisine wekil bolup giden Mämed ahun Gürgany aradan çykýar.
28 noý 1959	Milli şahyr Magtymgulynyň 225-nji ýyly bellenýär.
29 noý 1979	Türkmenleriň Medeni we Syýasy Ojagy öz bildirişinde Eýranyň täze esasy kanunyna ses bermäge gatnaşmajakdygyny bildirdi. Täze kanunda prezidenti saýylardan bolup, saýy ýurdyň resmi mezhebi diýlip tassyklanýar.
30 noý 1942	Göresjeň şahyra Annasoltan Kekilowanyň doglan günü.
30 noý 1983	Annasoltan Kekilowa 13 ýyl tussaglyk we dälhanada saklanandan soňra aradan çykdy.
Soňky ýekşenbe	Türkmenistanda Hasyl bayramçylygy

DEKABR	DECEMBER
1-nji ýekşenbe	Türkmenistanda Goňşy-okara baýramçylygy.
1 dek	Spid (AIDS) kesele garşy göreşiň halkara güni.
2 dek 1954	Eýran-Türkmenistan Araçagini berk kontrol edip, türkmen topragynda gysyslary artdyrmak maksady bilen SSSR-Eýran döwlet wekilleri Hazar ýakasy Seňnerdepede duşuşyp, bu barada ýörite komissýa döredildi.
5 dek 1915	Kümüşdepeli Owgan Gazy türkmenleriň adyndan Eýran mejlisine wekil bellendi.
5 dek 1962	Aşgabatda halk filarmoniýasy döredildi.
8 dek 1958	Daşary işler ministrliginiň garamagynda Türkmenistanyň “Daşary ýurtar bilen Dostluk we Medeni Aragatnaşyklar Barasyndaky Jemgiýet” döredildi.
9 dek 1881	“Ahal” şertnamasy esasynda Türkmen topragy Rus-Eýran arasynda bölündi.
10 dek 1945	Birleşen Milletler Guramasynyň baş assemblaýasy adam hukuklarynyň Ählumumy Jarnamasyny kabul etdi.
11 dek 1973	Türkmen sinemasynyň düýbünü tutuan Alty Garlyýew ardan çykdy. Dog. 6. Ýan.1909
12 dek 1995	Birleşen Milletler Guramasynda Türkmenistana bitaraplyk statusy berildi. Bitaraplyk güni.
13 dek 1974	Ýazyjy Aman Kekilow aradan çykdy. Dog. 9 may 1912
16 dek 1946	Çepçi “Tudeh” partiýasynyň Kümmetgowuz bölümüniň başlygy Gayýp Bähelke we onuň ýoldaşlary Gurbannazar Rabeti, Gurbanmuhammed Teke, Weljan ahun dagy tussag edildi.
18 dek 1973	Türkmenleriň adyndan Mämed ahunyň gyzy Mehin Gürgeni Eýran mejlisine wekil saýlandy.
20 dek 1920	Annajan ahun Ýaraly 2-nji gezek Eýran mejlisine wekil saýlandy.
21 dek 2006	Nyýzow 65 ýaşynda aradan çykdy. Dog 19 few 1940. Ol 24-nji dekaborda Kypjakda jaýlandy.
21 dek 2006	TKM-yň mejlisiniň başlygy Öwezgeldi Ataýew tussag edildi. Kanun boýnça ol Nyýazowdan soňra prezidentlik wezipesini wagtlaýyn ýerine ýetirmelidi.
22 dek 1917	Aşgabat radiostansiýasy gepleşiklerini berip başlady.
23 dek 1880	Gökdepe galasy gabaldy. Bu gabaw 1881-njy yýlyň 12-nji ýanwaryna çenli dowam etdi.

